

Karlatarren Bigarren Gudea

AMOREBIETA'KO ITUNBENA

Loraillaren 16'garren egunera-ko goizeko lenengo orduetan 5.000 zakote-janari gertu egiazala agindu jakon Mondragon'eko Alkateari. Baiña onek, Baltzen alde egoalako bederatziretan ondiño ez eban bananandu zakoterik.

Geienak zigortu egin bear zala aren gizabidebakokeria ta zintzotasuneza uste ta eskatzen eban, baiña, sarritan jazoten jaken lez, bizkaitarrai euren artuemonetan probintzianuekaz ez dakigu zelango konpleju korapillatsu menpekotza dala-ta edo, Bizkai-Aldundegi Gudalburu Uribarri onatsuari iguin izan jakon iñor zogortzea.

Alan-eta be geienen asarre ta sumindura bigunduteko Alkateari dirua-zigorra ezarri eutsoen, baiña, erritik urteterakoan parkatu be bai.

Dana gerturik egoala, Gudalostea Oñate'ra abiatu zan.

Baiña guztien gogoari ori zala uste dozue?

Bai zera. Karlista giputzen buruzagi Amelibia bildurtuta aurkeztu jakon.

Gudalburu-ari esanaz 300 txapelgorri Oñate erri barruan egozala, ta origaitik etzala izango zentzuzko ta egoki ara joatea.

Bizkai'ko Aldundegikoak ta Uribarri'k, orraitino, Oñate artu bear zala erabagi eban, onelan beingoan ta erabatez Gipuzkoa guztia Karlatarren alde irabaziko zalakoan.

Amelibia'ri gogo-asmo au ez jakon atsegin. Baiña Uribarri'k aurrera joateko, ezbaietan gelditu barik, agindu eban.

Mondragon'etik, ezker-aldeko bidekamiñoa itzita, mendietako bide laburrena zear Karlisterik joiazala, Bergara'n 300 Txapelgorri babetu zireala ajakin eban.

Serrano'k eta baltz-liberalak ez ekien Karlatarrak zelan ebiltzan, arerioen goraberak eta ibillaldiak jakin barik.

Txapelgorrien barria Jakinda, beste bide bat artu eban; Zubillaga'n orduerdi Oñate'tik, kamiñora jatsi ziran. Aurrean Amelibia joian bere taldekin.

Ostean, lenengo Bizkaitarren batallioa Arratia'koa zana.

Batbatean zegaitik zan jakin barik, gipuzkoarrek iges egin eban ariñiketan.

Zer izan eta zan?

Geroago jakin eban: Amelibiak artu eban eskutitz bat Oñate'tik, 300 Txapelgorri gerturik egozala Karlisterik bidera urteteko.

Orduan, Uribarri Gudalburua berbera ta Sierra, jarraibidea emoteko, danon aurrean egozan.

Gitxi-gora-bera Karlisterik ta baltzak indar bardiñak eukaezan.

Arratiar adoretuak eroaten eban gudaketarik. Gogorrena erraten eban.

Euren ondora etozan lagun asko.

Bildurtu ziran Liberal-Baltzak ainbeste talde ikusirik.

Arratiarren muniziñoak bakan-kan ziran ta Uribarri'k lagunduteko agindu eban.

Liberalak, artegalarrak ta estu, atzeratuten asi ziran.

Karlisterik arein atzeraldia ikusirik, deardaka eskatu eutseen lagunak zaldun-taldea.

60 zaldun Baltzen ostean zamaketa urten ziran ta ustuketa.

Onein aurrean Gudalburu bioztun Uribarri ta bere lagun Noriega trapaladan.

Larregi aurreratu edo, Uribarri, gizon andi ta kementsua tiroiña (bala) bategaz zauriturik geratu zan, baiña bere aldeko gudariak

bildurrik artu ez egien zalditik jatsi barik, aldendu egin zan.

Uribarri Gudalburua'ren zauriagaitik Mendigorria Baltzen batallioa ez zan atxillotu ta Karlisterik eskuetan jasi.

Emen, Oñate'n, egindako gudaketa ikaragarria izan zan.

Burrukea alkarren gainean, eskuz-esku, soñez-soin izana galtze andiak egin ziran.

Liberalak ogetamar illak eta laurogei zaurituak euki ei-ebezan.

Karlisterik eskuetara atxillotuak amabostera eldu; Karlisterik euren zazpi illak eta ogei zaurituak.

Atxillotu ta menderatu egin ebanai, Karlatarrak gizabide ona egin eutseen: Ba-dakizue Mañaria'ko gudaldian karlista zaurituari eriotza emon jakoela biotz gogorrez, basatiz ta errukiz barik?

Benetan gizabide ta jarduera desbardiña egiten eban! Karlisterik ez bakarrik bizitzea parkatu, baita berba mingarrik esan bago Kurutze Gorriari eskuratu be biotz bigunez, ta ganera dirua emon.

Gudaldi onen lenengotan Baltz Liberal batzuk menperatu ziran karlista gudari bioztun bat ilda gero.

Karlisterik, onen lagunek, amurru andia artu eban, batez be ikusirik Mañaria'n gudaketa amaituta ostean, gaiztakeri izugarria egin eban iltzaille txapel gorri bik. Baiña baltzak auspeztu ziran negarrez esaten bizitza beintzat ez egioela kendu.

Bizkai'ko Aldundegi'ko Buruzagiak erantzun eutsen trunkil egoteko; On Karlos'en jarraitzailleak atxillotuak, iñoiz be ez ebeza-la ilten epaitu barik eta erru barik.

LETONA'k